

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 19. V Ljubljani, 15. oktobra 1910. Letnik XXVII.

Obseg: Brzoparilniki za krmo. — Razstava govedi, prasičev in perutnine v Kandiji. — Ne zamudite jeseni gnojiti travnike, zlasti s Tomasovo žlindro! — O umetnih gnojilih sploh. — Vsi za enega, eden za vse. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Brzoparilniki za krmo.

Znana stvar je, da se položaj kmetijstva vsled čimdalje bolj neugodnih razmer vidno slabša in kmetovalce sili, iskati sredstev in poti, kako priti temu v okom.

Pomanjkanje delavskih moči sili kmetovalce, da si nabavijo raznih strojev in priprav. Nikdar industriji se je v teku desetletij posrečilo izumiti pripravo, ki z njeno pomočjo more kmetovalec do skrajnosti porabiti svoj najvažnejši pridelek: krmila. Ta prekornostna priprava je brzoparilnik za krmo. Dognana stvar je, da je sirova krma za živino večkrat zelo nezdrava ter lahko povzroča vsakovrstne bolezni. A tudi krma, kuhana v vodi, ni veliko boljša, kajti voda vzame pridelkom vse najboljše redilne snovi, vsled česar dobi živina potem le docela izvarjene ostanke, brez redilne vrednosti. Nasprotno pa obdrže v brzoparilniku parjeni pridelki vse redilne snovi v sebi ter so vsled tega slastnejši, tečnejši in zdravejši. Z brzoparilnikom parjena krma torej dobi znatno večjo redilno vrednost, za pokladanje določeni pridelki gredo živini veliko bolj v slast. Nagnil krompir, zatohel oves, plesnivo seno itd. se morejo živini brez škode za njeno zdravje pokladati, če so bili poprej parjeni v brzoparilniku, kajti vroč par uniči strupene glivice, ki povzročajo gnilobo in plesnobo poljskih pridelkov. Prav posebnega upoštevanja vredna pa je tudi prihranitev kuriva in časa pri brzoparilnikih.

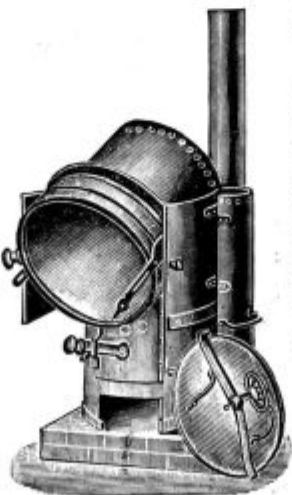
Znana tvrdka Alfa-Separator na Dunaju XII/3 izdeluje brzoparilnike, ki so vsled preprostega sestava

in raznih drugih prednosti zelo priljubljeni in razširjeni že povsod, kar je gotovo najboljši dokaz, da bi ta priprava ne smela manjkati v nobenem gospodarstvu.

Podoba 65. kaže brzoparilnik za krmo „Alfa“, ki je izgotovljen iz najboljšega kovanega železa ter se odlikuje zlasti po preprostem sestavu. Pri kurjavi se lahko rabi vsako kurivo, kar je gotovo velikega pomena.

Za neutrudljivo, hitro in enakomerno mečkanje parjenih pridelkov izdeluje omenjena tvrdka tudi mečkalnice, ki so zelo pripravne.

Naše uredništvo je dolžno kmetovalce opozoriti na vse novosti, ki jim morejo pripomoči do umnejšega gospodarstva, zato jih seznanja potom tega spisa tudi z brzoparilnikom tvrdke Alfa-Separator, ki se o njem čujejo tudi pri nas zelo laskave sodbe, vendar uredništvo ne more prevzeti nikakega jamstva in odločno odklanja vse odgovore na vprašanja glede nadaljnjih pojasnil o brzoparilniku „Alfa“. Vsakdo naj si jih sam pri-skrbi pri omenjeni tvrdki.

Podoba 65.

Razstava govedi, prasičev in perutnine v Kandiji.

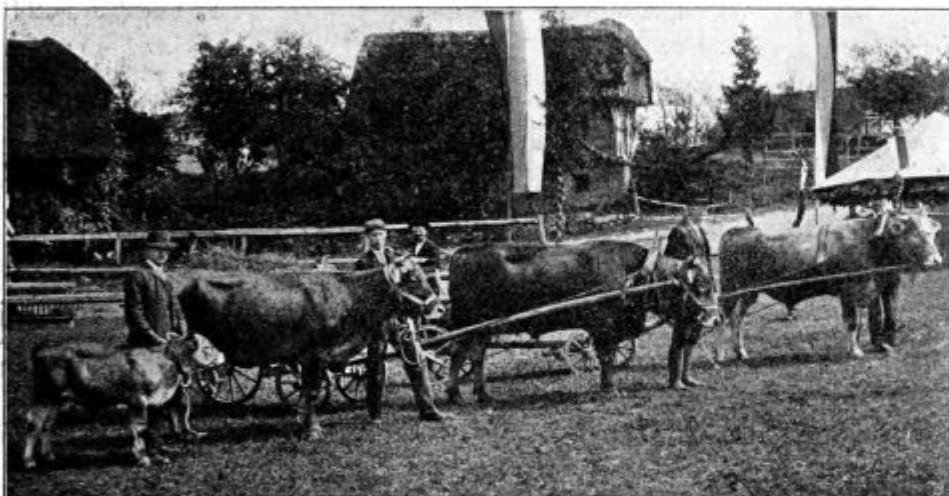
Če bi imeli na Dolenjskem tako ugodna tržišča in železnične zveze, kakor jih imajo na Notranjskem, in če bi bilo naše gospodarstvo tako enostavno in tako navezano na živinorejo, kakor je na Gorenjskem, potem bi se bila tudi pri nas živinoreja že bolj razvila.

Vzlic temu pa, da je naše gospodarstvo tako razno-vrstno in da se ukvarja v veliki meri z vinogradništvom

in s prasičerejo, ki porabita mnogo dela pri našem gospodarstvu, se je vendar tudi pri nas živinoreja že izdatno zboljšala. To je pokazala tudi zadnja razstava, ki se je priredila v Kandiji dné 19. septembra t. l.

Najslabše je pri nas z rejo bikov. Ne le, da jih primanjkuje, ampak biki so tudi slabi. Kako trpi vsled tega vsa reja, si lahko vsak misli. Naši živinorejci se za vse to veliko premalo menijo, in sicer zaradi tega, ker je pri nas preveč barantije, pa premalo domače reje in domače prireje. V tem tiči vzrok, da je med živinorejci tako malo zanimanja za rejo bikov in dosledno tudi za živinorejske zadruga, ki jim je vsaj v naših razmerah glavni namen, da zboljšujejo rejo bikov in s temi vred vso rejo. Naši ljudje se kratkomalo branijo reje bikov, ker se nočejo z biki ukvarjati. Take so razmere pri nas, in zato je treba napeti vse sile, da se tem razmeram odpomore. Naše živinorejce je treba pridobivati za domačo rejo in za združeno delo! Potem se bodo pri nas razmere sameodsebe zboljšale.

Razstava goveje živine je bila v Kandiji nenavadno številna. Prignali so 15 bikov, 68 krav in 43 telic,

Podoba 66.

skupaj 126 glav. Največ živine je bilo seveda mešane krvi, vendar je prevladovala enobarvna živina pšenične barve. Razstavljene je bilo tudi nekaj simodolske živine in montafonske živine, ki sta nekako tekmovali za prvenstvo in odnesli v resnici prva darila z razstave. Simodolska živina je mnogim všeč zaradi lepih, ravnih in obilnih životnih oblik. Vendar se slišijo tudi nasprotni glasovi, ki vztrajajo odločno pri tem, da naj ostane živina po Dolenjskem enobarvna, ker se dobe ravno tako dobra enobarvna plemena, ki se z njimi da domača živina uspešno zboljševati.

V presojevalni komisiji so bili naslednji zvedenci: deželni veterinarski nadzornik Munda kot vladni zastopnik (načelnik), I. Bojanc iz Št. Petra, A. Rotar iz Podsmreke, A. Šlajpah iz Velike Loke in I. Vehovec iz Žužemberka. Razdelili so skupaj 47 premij, in sicer 11 za bike, 18 za krave in 18 za telice. Za bike sta se določili dve prvi premiji, ki sta jih prejela I. Vehovec iz Žužemberka za simodolca in J. Vintar iz Hruševca za montafonskega bika. Druge premije so dobili po vrsti: I. Treo iz Male vasi, J. Medved s Krke, Uršula Povše iz Goriške vasi, A. Šlajpah iz Vel. Loke, Fr. Fabjan iz Gradišča, J. Hrovat iz Otočic, Mart. Kirar iz Hrov. Broda, A. Potokar iz Strelaca, Ig. Lindič iz Strelaca.

Za krave so dobili premije povrsti: I. Dular iz Vavte vasi, I. Vehovec iz Žužemberka, I. Bojenc iz Šmihela, I. Jakše iz Orehovice, I. Matoh iz Drske, A. Osojnik iz Muhaberja, dr. Elbert iz Novega mesta, A. Šlajpah iz Vel. Loke, J. Drenik iz Bršljina, I. Zupančič iz Smolenje vasi, A. Peterlin iz Šmihela, I. Znanec iz Šmihela, Jož. Smuk iz Smolenje vasi, J. Avsec iz Gotne vasi, A. Brulc iz Smolenje vasi, Fr. Ripel iz Ločne, F. Bojanc iz M. Slatnika in A. Šušteršič iz Toplic.

Za telice so prejeli premije po vrsti: G. Darovec v Št. Petru, F. Zupančič iz Toplic, A. Šali iz Češče vasi, F. Lindič iz Družinske vasi, I. Češarek iz Št. Petra, F. Vintar iz Hruševca, I. Košak iz Kronovega, A. Šlajpah iz Vel. Loke, F. Šetina iz Prečne, F. Blažič iz Mačkova, I. Dular iz Vavte vasi, M. Mavsar iz Igljenka, M. Škrbec iz Dol. Suhadola, I. Bojanc iz Št. Petra, B. Škrabut iz Družinske vasi, I. Judež iz Potavrha, I. Kastelic iz Gor. Šic in F. Blažič iz Šravberka.

V vseh treh oddelkih je razstavila tudi kmetijska šola na Grmu, toda brez tekme.

Na pod. 66. sta v ospredju bik in krava s teletom montafonskega plemena, in sicer šole na Grmu, na desno bik istega plemena posestn. Hrovata iz Otočic.

Splošno je ugajala tudi prasičja razstava.

Razstavljenih je bilo 16 mrjascev, 29 svinj, med temi 12 svinj z 92 mladiči.

Ta razstava se je priredila v lesenih ograjah spredaj pred razstavo goveje živine. Razstavljene živali so se vse bolj ali manj odlikovale po svojih lepih in zastavnih oblikah. Pripadale so večjidel jorkširskemu plemenu in požlahtnjenemu domačemu plemenu. Kmetijska šola na Grmu je razstavila tudi skupino požlahtnjenih nemških svinj Höscheve reje, ki so po svoji velikosti in lepih telesnih oblikah splošno ugajale.

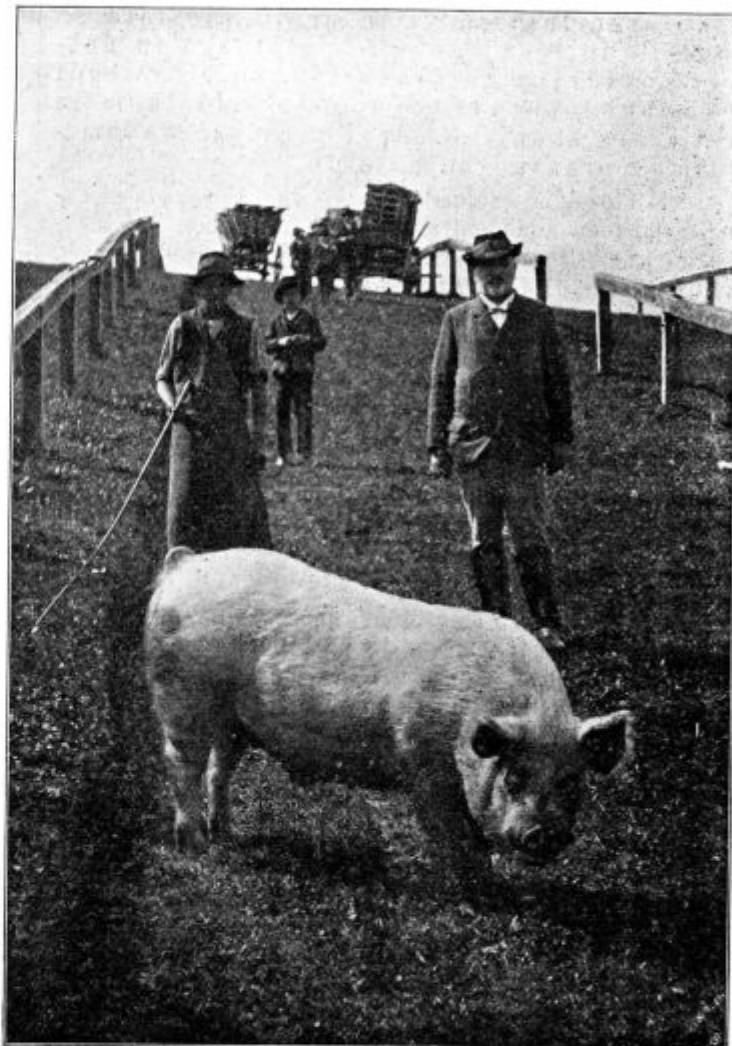
V presojevalni komisiji za prasiče so bili: deželni poslanec Dular iz Jurke vasi (načelnik), višji okrajni živinozdravnik Skale, Fr. Majzelj iz Bele cerkve, A. Osojnik iz Muhaberja in Fr. Vintar iz Hruševca. Prisodili so skupaj 33 premij, med temi 5 državnih daril. Državna darila so prejeli: I. Košak iz Mirne peči, I. Treo iz Male vasi, pl. Langer iz Bršljina, oskrbnitvo v Pogancih in bolnica usmiljenih bratov v Kandiji. Premije so se pa razdelile, in sicer za mrjasce: I. Bevcu iz Kija, F. Gnidovcu iz Sela pri Straži, I. Košaku iz Mirne peči (2 premiji) [glej pod. 67.], J. Strojnu iz Ostroga, J. Treotu iz Male vasi (2 premiji), I. Vodopivcu iz Št. Jerneja, M. Petriču iz Kandije in bolnici usmiljenih bratov v Kandiji. Za plemenske svinje so se prisodile premije: bolnici usmiljenih bratov v Kandiji (3 premije), I. Bojancu iz Št. Petra (2 premiji), I. Dularju iz Vavte vasi, I. Globevniku iz Škocijana, I. Košaku iz Mirne peči (2 premiji), F. Purebru iz Žabje vasi (2 premiji), A. Peterlinu iz Šmihela (2 premiji), F. Poljaku iz Mačkova, A. Šimcu iz Dolenjega vrha, I. Šporerju iz Herinje vasi, I. Treotu iz Male vasi in I. Strojnu iz Ostroga. Kmetijska šola je razstavila v obeh oddelkih brez tekme. Podoba 68. kaže mrjasca Höschevega plemena.

Povodom teh razstav se je priredila pa tudi razstava perutnine, ki je trajala 2 dni, namreč 18. in 19. septembra. Potrebni prostor za to razstavo se je priredil na dvorišču nekdanje Pintarjeve, sedaj Zurčeve gostilne v Kandiji. Ta razstava je bila prva svoje vrste. Priredila jo je osrednja perutninarska zadruga v Ljubljani in, reči se mora, s prav povoljnim uspehom. Razstavljenih je bilo 32 petelinov, 73 kokoši, 20 rac, 8 gosi in 10 puranov, skupaj torej 143 živali. Med kokošmi so bila zastopana lahka, srednje težka in težka plemena. Za kmetijske potrebe so važna predvsem lahka in srednje težka plemena, ker nam dajejo najboljše jajčarice in obenem tudi dobre kokoši za meso. V tej skupini se je odlikovala posebno razstava kmetijske šole na Grmu, ki je razstavila laške jerebičarke in štajerske kokoši, pa ni tekmovala za premije. V oddelku za težke kokoši se je odlikovala tvrdka Krapš in Ditrich, ki je razstavila petero plemen, in sicer svetle brame, plimetovke, mehelnke, rumene orpingtonke in bele vejandotke in je dobila častno diplomu. Presojevalna komisija, kjer so sodelovali ravnatelj Rohrman (načelnik), deželni poslanec Dular, strokovni učitelj Zdolšek in nadučitelj Zupan, je priznala skupaj 35 daril.

Za kokoši so prejeli darila po vrsti: dr. Goriany v Ruprčevrhu, Čadež v Št. Jerneju, Zupan v Zdolskem, Knoll v Novem mestu, Peterlin v Šmihelu (2 darili), Zupančič v Zdolskem, pl. Langer v Bršljinu, Ševar v Rakeku, Fabjan v Gradišču, Pureber v Zabji vasi, Znanc v Šmihelu, Penca v Mokronogu, Jenko v Hrovaškem brodu, Banič v Hrovaškem brodu in Medved s Krke. Za race: Penca v Mokronogu, Zagorc v Vrhpolju, Jenko v Hrovaškem brodu, Banič v Hrovaškem brodu, Dular v Jurkavasi in Znanc v Šmihelu. Za gosi: Zagorc v Vrhpolju in Knafeljc v Žabji vasi. Za purane: Dular v Jurkavasi, Fabjan v Gradišču in Jenko v Hrovaškem brodu.

Ob 3 popoldne so presojevalne komisije končale s svojim delom. Pred razdelitvijo daril je nagovoril zbrane živinorejce prošt dr. S. Elbert kot načelnik rastavnega odbora. Opozarjal je na lepi napredek v

do razstave, zlasti c. kr. kmetijsko družbo, deželni odbor in kmetijsko ministrstvo, pa tudi vse sotrudnike.

Podoba 67.

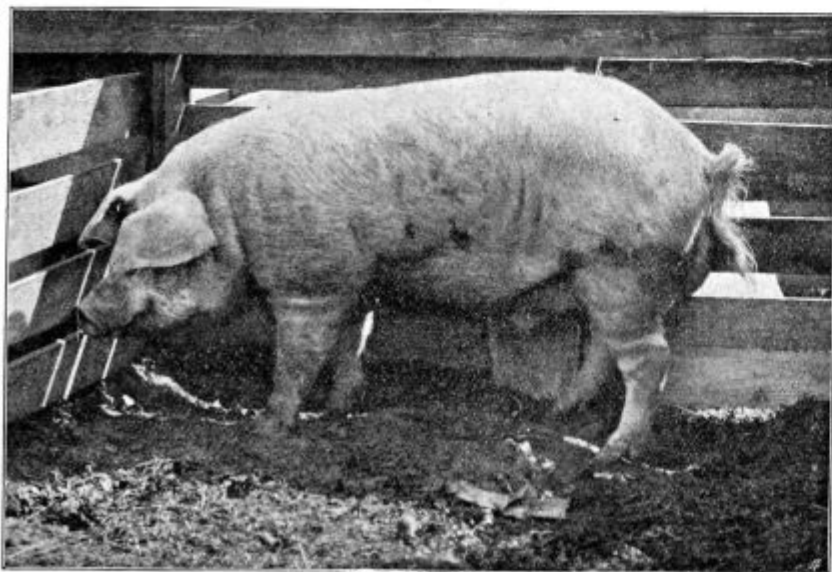
Nato je podružnični načelnik ravnatelj Rohrman govoril o uspehu razstave in je poudarjal potrebo združnega pospeševanja te važne gospodarske panoge.

Razstava je bila polna gledalcev, tako da se je nekaj časa vse trlo. Mnogobrojni obisk je pospeševalo krasno vreme, ki smo ga imeli na dan razstave. Med obiskovalci je bil tudi okrajni glavar baron Rechbach, deželni odbornik E. Jarc, ces. svetnik Pirc, deželni poslanec Košak i. dr. Ves prostor na razstavišču je bil okrašen z zastavami in z zelenjem, tako da je imela vsa prireditelj prav praznično lice.

Ne zamudite jeseni gnojiti travnike, zlasti s Tomasovo žlindro!

Letos je zraslo na naših travnikih mnogo krme; žal, da je ob košnji silno nagajalo neugodno vreme; zato imamo pač veliko sena, a ne veliko dobrega sena.

Da je spomladi zraslo veliko krme, se moramo zahvaliti takratnemu gorkemu vremenu, ki je pomagalo

Podoba 68.

živinoreji od zadnje razstave sem, ki se je vršila pred 11 leti, in je zahvalil vse činitelje, ki so pripomogli

razkrajati organske snovi, ki so glavni vir najvažnejše hranilne snovi, dušika.

Z obilno košnjo smo pa vzeli iz tal veliko hranilnih snovi in prihodnje leto se moremo le tedaj nadejati obilnega in dobrega pridelka na travnikih, in sicer tudi ob neugodnem vremenu, če s pridelkom iz tal vzete hranilne snovi prav vse nadomestimo s pravim gnojenjem.

S hlevskim gnojem travnike gnojiti seveda ni neuspešno, toda silno potratno, kajti le majhen del hlevskega gnoja, potresenega po travnikih, pride res v prid, in najmanj $\frac{1}{3}$, njegove gnojilne moči se proč vrže. Hlevski gnoj bodi za njive, kamor naj pride že na gnojišču dobro predelan, in naj se takoj podorje.

Gnojnica naj pa pride čez zimo in zlasti konci zime vsa na travnike, ki bo dala rastlinam takoj užitnega dušika in se bodo potem travniki spomladi dobro obrasli, čeprav bo mrzlo vreme.

Gnojnica sicer nima v sebi veliko hranilnih snovi, a tiste, ki jih ima, so raztopljene in jih rastline lahko hitro užijejo, zato je učinek gnojnice velik, čeprav ne dolgotrajen.

Gnojnica pa gnoji predvsem s svojim dušikom in deloma s kalijem; manjka ji pa silno važne fosforove kisline, ki je tudi v našem hlevskem gnoju ni dovolj. Brez zadostne fosforove kisline ne dajo travniki nikdar zadostnega pridelka in nikdar dovolj redilnega sena, ki dela živino rastno in njene izdelke (meso, mleko) zadostne. **Le tam, kjer je dovolj fosforove kisline, zrastejo tečne detelje, dobre trave in druga zlahtna zelišča.**

Našemu hlevskemu gnoju manjka vsled dosedanjega gospodarstva v obilni meri fosforove kisline, in v naši zemlji že od narave ni veliko te važne hranilne snovi, zato se nikdar ne nadejajmo dobrega in obilnega pridelka na travnikih, če jih tako ne gnojimo, da pride vanje dovolj te važne hranilne snovi. Umen gospodar mora torej svoje travnike gnojiti s fosfatnimi gnojili.

Vpraša se, katero fosfatno umetno gnojilo kaže rabiti.

Izbirati imamo večinoma le med Tomasovo žlindro in med superfosfatom.

Superfosfat res izborno učinkuje, zlasti hitro, a ne dolgo časa, na travniku morda le dobri dve leti in poleg tega se umno sme rabiti le spomladi, ko je tako drugega dela dovolj.

Preskušeno najboljšo fosfatno gnojilo za travnike, in sicer tudi iz raznih gospodarskih ozirov, ostane za naše razmere še vedno Tomasova žlindra.

Poznamo travnike, ki so bili pred mnogimi leti, celo pred 15 leti pognojeni s Tomasovo žlindro in s kajnitom, in še danes ni učinek izbrisan!

Le mrva, ki zraste na apnenih tleh, je sposobna za rejo lepe in rastne živine; žal, da naši kmetovalci še veliko premalo poznajo važnost apna za gnojilo in sredstvo za razboljšanje živine. Tomasova žlindra ima poleg fosforove kisline do 60% apna v sebi, ki je v taki obliki, da ga rastline lahko užijejo. To je neprecenljiva vrednost Tomasove žlindre, ki se vsled omalovaževanja apna od strani naših gospodarjev veliko premalo upošteva. Kaj neprevidno ravnajo tisti, ki se na to dejstvo ne ozirajo in silijo k porabi superfosfata, ki tudi iz drugih ozirov na travnikih nikakor ne more nadomeščati Tomasove žlindre.

Kmetovalci, če hočete prav ravnati in svoje travnike umno gnojiti, tedaj rabite zanje kot fosfatno gnojilo predvsem Tomasovo žlindro.

Gnojite svoje travnike sedaj jeseni precej, ko je mogoče, in skozi vso zimo do konca mesca februarja s Tomasovo žlindro. Ona nudi rastlinam skozi dolgo dobo let potrebno fosforovo kislino, nikdar premalo in nikdar preveč, kajti preveč tudi ni prav, ker je potratno.

Samo od fosforove kisline pa seveda rastline tudi ne žive; kdor bo rabil samo fosfatno gnojilo, bo kmalu doživel razočaranje, in če mu travnik potem opeša, naj ne pripisuje krivde gnojenju s Tomasovo žlindro, ampak samemu sebi.

Nikdar naj se Tomasova žlindra ne rabi sama, ampak vedno v zvezi z gnojili, ki dajejo zemlji tudi kalija in dušika, ki sta istotako potrebni hranilni snovi.

Gnojite torej, kmetovalci, jeseni svoje travnike s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo ter jim dajajte potrebnega dušika z gnojnico. Kjer pa iz kterejakoli vzroka ni mogoče gnojiti z gnojnico, tamkaj naj se spomladi rabi za travnike izborno dušičnato gnojilo amonijev sulfat. Kdor bo tako ravnal, se sme zanašati na naše besede, da bo prideloval veliko najboljšega sena, ki bo živina pri njem izborno uspevala.

Na oral se vzame najmanj 300 kg Tomasove žlindre in 100 kg kalijeve soli in poleg tega je treba gnojiti tudi z gnojnico, ali se pa spomladi potrosi 100 kg amonijevega sulfata. Tomasova žlindra in kalijeva sol učinkujeta 3, 4 leta in tudi dlje, dočim dušikovo gnojilo le eno leto.

Kdor gnoji samo s Tomasovo žlindro ali sploh samo s fosfati svoje travnike, ta doživi prej ali slej razočaranje, travnik mu bo opešal, zato naj se umen gospodar drži edino pravega navodila:

Pognoji jeseni ali pozimi svoje travnike s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo, navozi vsako leto nanje gnojnice, in če te nimaš, pa jih vsako leto gnoji spomladi z amonijevim sulfatom.

Kdor se bo držal tega navodila, bo veliko pridelal tudi v suši in v mrzlem spomladanskem vremenu, kajti rastline bodo imele na razpolaganje vseh potrebnih hranilnih snovi: fosforove kisline, kalija, apna in dušika; kalijeva sol bo delala zemljo vlažno in gnojnica ali amonijev sulfat bosta dajala spomladi potrebnega dušika tudi takrat, kadar je vreme premrzlo, da bi v zemlji organske snovi gnile, ki morajo rastline zalagati z najvažnejšo hranilno snovjo, t. j. z dušikom, a le tedaj če razpadajo, kar je pa mogoče le ob gorkem vremenu.

O umetnih gnojilih sploh.

V 17. št. letošnjega „Kmetovalca“ je povedano, kako nastane prst in iz česa je sestavljena.

Pretežni del prsti je namreč zdrobljena kamenina, ki je pomešana s sprstenino, t. j. z razpadlimi organskimi snovmi, ki prihajajo iz rastlinskih in živalskih ostankov.

Najvažnejša rastlinska hranilna snov je predvsem dušik, ki ga nektere rastline pač morejo dobiti posredno iz zraka, vendar so glavni vir dušičnate rastlinske hrane organske snovi, ki se nahajajo v zemlji.

Šele v novejšem času je dognano, da so za uspevanje rastlin in torej za rodovitnost prsti prav tako važne tudi rudninske hranilne snovi, ki jih je nekaj

v vsaki prsti čezinčez dovolj, drugih pa, žal, le malo, dasiravno navzočnost teh rudninskih hranilnih snovi v prsti silno veliko pripomore k rodovitnosti. Te važne rudninske hranilne snovi so fosforova kislina in kali ter deloma tudi apna.

Ker delajo prst največ kamenine, ki so zopet sestavljene iz raznih rudnin, zato je rodovitnost prsti odvisna od sestave rudnin, t. j., če obstoje iz snovi, ki imajo v sebi dovolj fosforove kisline, kalija in apna.

Kamenine, oziroma rudnine, ki je iz njih nastala prst v naših slovenskih pokrajinah, so skoraj le samo take, ki imajo v sebi prav malo teh važnih rudninskih hranilnih snovi, zato naše prsti že od narave samensebi niso zelo rodovitne.

Pač smo svoje njive odnekad in v zadnjem času tudi travnike gnojili s hlevskim gnojem in z gnojnico, a naš hlevski gnoj ni mogel biti popolen, t. j. vedno mu je nedostajalo fosforove kisline in kalija, ker so nam ga dajale živali, ki smo jih krmili s tistim, kar smo pridelali na ne dovolj rodovitnih tleh. Česar ni v krmi, tega ne more biti tudi v gnoju.

Poleg vsega je pa bilo naše kmetovanje roparsko, kajti zemlji nismo nikdar vsega tistega vračali, kar smo ji s žetvami odtegnili. Z žitom, ki smo ga iz naših kmetij poprodali, z neporabo zelo gnojilnega človeškega blata, ki se je večinoma poizgubil, z odprodajo živine, ki ima kosti zgolj iz fosforovokislega apna, smo iz naše že od narave revne prsti odnesli ogromne množine najvažnejših rudninskih hranilnih snovi, zato pri nas niso pridelki nikdar tako obilni in živina vsled nedostatne krme nikdar tako rastna, kakor v deželah, kjer so napredneje kmetovali in so se pravočasno začeli posluževati v zadostni meri onih pripomočkov, ki delajo prst rodovitnejšo.

Od teh pripomočkov umnega kmetijstva hodijo v poštev v prvi vrsti umetna gnojila, ki z njimi moremo dati prsti one posamezne važne hranilne snovi, ki jih ravno nedostaja in ki smo jih v prejšnjih časih z nerazumnim kmetovanjem iz prsti vzeli, ne da bi jih zopet nadomestili.

Umetna gnojila so za umno kmetovanje neobhodno potrebna, a vzlic temu moramo imeti pred očmi, da je dober hlevski gnoj bil, je in bo vedno prvi in poglavitni kmetovalčev gnoj, kajti le ta ima v sebi vse potrebne hranilne snovi in poleg tega je le on zmožen zemljo rahljati, jo segrevati in v njej ona majhna živa bitja (bakterije) zarediti, ki so za rodovitnost prsti največjega pomena. Umetna gnojila naj praviloma le popolnjujejo hlevski gnoj in naj se sama le takrat in tamkaj rabijo, kadar in kjer ni dovolj hlevskega gnoja ali kjer ga iz gospodarskih vzrokov ni mogoče rabiti.

Umetna gnojila dajo prsti predvsem fosforove kisline in kalija, ki sta čisti rudninski hranilni snovi, a dajo tudi dušika, ki se v prsti navadno nareja iz organskih snovi. Tudi z dušičnatimi umetnimi gnojili mnogokrat kaže gnojiti, kajti pomisliti moramo, da se dušik hlevskega gnoja v zemlji prav počasi izpreminja v porabno obliko (soliter), ki šele v nji lahko služi rastlinam v živež; nadalje se pa že na gnojiščih, če smo še tako previdni, poizgubi veliko dušika, in sicer ravno oni del, ki bi v zemlji najprej prišel do učinka. Iz tega vzroka je hlevski gnoj sicer izvrsten v tem oziru, da se zaloga dušika v zemlji pomnoži, a manj važen v tem oziru, da bi takoj odločno pospešil rast.

Dočim ima dober hlevski gnoj vse potrebne hranilne snovi v zemlji, najdemo v različnih umetnih gnojilih vedno le po eno redilno snov, zato se redno

moramo posluževati obenem več umetnih gnojil, in sicer fosfornatih, kalijevih in dušičnatih, včasih tudi apnenih.

Napaka, ki se pri porabi umetnih gnojil prav pogosto nahaja, je ta, da mnogi kmetovalci mislijo, da vsaka tvarina, ki jo imenujejo umetno gnojilo, mora hlevski gnoj nadomestiti ali popolniti. Toda rastline potrebujejo več hranilnih snovi (kalija, fosforove kisline in dušika), in zato je treba vselej, kadar z umetnimi gnojili hočemo nadomestiti hlevski gnoj, zemlji dati vseh omenjenih hranilnih snovi.

Razne rastline potrebujejo različne množine hranilnih snovi: kalija, fosforove kisline in dušika. Nekaj skupnega pa imajo vse rastline, namreč to, da vsaka potrebuje vseh treh hranilnih snovi. Da se rastlina more popolnoma razviti, mora v zemlji dobiti vse tri potrebne hranilne snovi v razmerju, določenem za vsako rastlino. Enostransko gnojenje s samo eno hranilno snovjo bi bilo brez hasni. Če namreč izmed omenjenih treh hranilnih snovi manjka le ene, serastlina toliko časa ne more pravilno razvijati, dokler ne dobi nedostatne hranilne snovi, in naj bi bilo drugih še toliko v zemlji. To je najvažnejše pravilo nauka o gnojenju, zakon o najmanjši množini, ki pravi, da je množina pridelka odvisna od tiste hranilne snovi, ki je je najmanj v zemlji.

Ker kmetovalci pri gnojenju z umetnimi gnojili ne upoštevajo tega glavnega pravila, zato imajo toliko neuspehov, ki jih potem odvrtačajo od daljnje rabe teh gnojil. Prvo pravilo pri rabi umetnih gnojil nam torej bodi, da bodo umetna gnojila le tedaj uspešna, če zemlji damo popolno gnojitev, če jo gnojimo s kalijevnatimi, s fosfornatimi in z dušičnatimi gnojili.

Vsi za enega, eden za vse.

Spisal prof. Fr. Pengov.

Moravskemu kmetovalcu velja v prvi vrsti naslednja pridiga. Govoril jo je prvi mož, ki dobro pozna življenje in hotenje kmečkega človeka, kmetijski nadzornik deželnega kulturnega sveta za mejno grofijo Moravsko, Adolf Ostermayer.

Kdor pa pozna slovensko ljudstvo v njegovem jedru, ki je kmečkega stanu, ta mi bo pritrnil, da velja pridiga, namenjena našim severnim sosedom, do pičice tudi za nas. Zato poslušajte, kmetovalci slovenski! Sicer ne vem, da li ne bo podobna moja pridiga plevam, ki jih raznese jesenski veter vsekrižem; toda naj bo, kakor hoče, govoril bom vendarle.

Kdor se loti kake važne reči, mu gotovo tudi prihaja na misel, kako se utegne zadeva sponesti. Tudi meni se vsiljuje vprašanje: „Kaj pač dosežem s svojim prigovarjanjem?“ „Gotovo marsikaj veselega,“ se mi odziva upanje, „gotovo pade tu in tam kako semensko zrnce na rodovito zemljo.“

Pa tudi marsikaj neprijetnega, se bojim. Enemu se bom zdel prerobati, češ da pretiravam napake, ki nanje opozarjam. Temu odgovarjam: „Sam Bog daj, da bi bilo res tako!“

Kdo drug bo rentančil: „Ali ima ta človek kmeta res za tako omejenega, da mu ne zna pridigovati pametneje?“ Tudi za te, ki sem ti vzal zadnjo misel iz možgan, imam odgovor. Glasi se: „Za neumnega pač ne smatram kmetovalca, toda za malo, za majčkeno trmoglavega pač. Zato je že treba, da vzamem v roke korobač, če hočem zadeti do živega!“

Midva, ljubi gospodar in gospodinja, bi bila torej bot. Toda sam s seboj še nisem na jasnem z bilanco. Kajti samega me tare mučna skrb za ves kmetijski stan.

Tu slišim od vseh oglov stok in jadikovanje kmetovalcev. Po vseh časopisih, ki imajo odprto srce za kmečko bol, odmevajo isti otožni akordi.

Veliko, veliko mora biti resnice na teh tožbah, da se kmetu slaba godi, saj tudi zemljiške knjige tulijo to na ves glas. Žalostno je to!

Drugič je mōra gospodarskih kriz, ki sedi kmetu na tilniku in ga ne spusti iz krempljev, naj še tako stresa in otepava! To je še bolj žalostno.

Za to gospodarsko bedo pa stoji tretjič še kmet sam! On je slab tovariš svojemu bližnjiku. Če se hoče otresti kak gospodar svoje gospodarske mizerije, potem urno priskoči sosed in jo trdno drži, da ne more dol z vratu bližnjega, ali — če se je že začela drsati po hrbtu navzdol — ji pomaga lepo postrežljivo zopet navzgor na tilnik stanovskega tovariša! To je pa čez vse drugo žalostno!

Glas o gospodarski bedi je, žal, resničen. Pač vem za dobro zdravilo, ki bi pregnala to zlobno trakuljo. Recept se glasi:

„Vsi za enega, eden za vse.“

A ravno to je prežalostno, da rabijo vsi drugi stanovi to čistilo, to dristvo mnogo izdatneje od kmeta.

„Vsi za enega!“ V kmečkih krogih velja v resnici načelo: „Vsi proti enemu!“ Dokler ne pride do poskušnje, tedaj vse gori, in pri vinu in pivu in ob slovesnih prilikah se prisega:

„Bratje!

Trdno dajmo se skleniti, sloga pravo moč rodi,

Vse lahko nam bo storiti, ako združimo moči!“

Toda, gorje ti, kmet, če je ovila nesreča svoj rep tako tesno okoli tvojega života, da te more rešiti edino le še tvoj bližnjik: Puste te na cedilu tvoji sosedje, kmet! Zato je kmetu tako neizrečeno težko pomagati. Gospodarske krize povzročajo, da boleha in hira. Škodoželjnost in veselje nad nesrečo bližnjega, zavist in nevoščljivost nad srečo njegovo, pomanjkanje zmisla za skupne težnje pa mu zadajo zadnji, smrtni udarec.

„Vsi za enega!“ To je osnovna misel vsega kmetijskega združništva, ki je prineslo in rodilo že toliko lepih sadov. Toda kje je zadržni duh? Iskal sem ga ob raznih prilikah, ko smo ustanavljali zadrage. Pokazati bi se bil moral v veliki množini pristopnikov k tej bojni falangi zoper gospodarsko bedo. A nisem ga našel. Iskal sem zadržnega duha, ki naj bi se kazal v ponosu gospodarjevem, biti ud zadrage in vse storiti, da pospešuje njene koristi. Našel pa sem le neumevanje skupnih koristi in nezaupljivost. Slednjič mi je tlela še ena iskrica upanja; morda najdem zadržnega duha v uspehih zadrage, v sreči: ob delitvi čistega dobička! A našel nisem drugega kakor lakomno sebičnost, ki je z njo hlepel sleharni le po tem, da vjame zase kolikor mogoče masten kos od skupne pečenke. Tako sem taval kakor deseti brat po svetu in iskal zaklada, zlatega zadržniškega duha. Pa če bi bil tudi iskal kot rajni Diogen v Athenah po vsem Slovenskem, pri solnčnojasnem dnevu, bi ne bil našel tega, za čimer je hrepenela moja duša.

Zadržni duh, ta še spi nekje, najbrž globoko v gori, skupaj z vojsko kralja Matjaža! Nekaj pa sem vendar našel na svojem potu, tako polnem bridkih razočaranj in prevar: Može, ki se žrtvujejo v kljub žalostnim razmeram za blagor kmetijstva, ki imajo brez ozira na vso nehvaležnost srce in zmisel za naš kmečki stan, može, ki živijo po geslu: „Eden za vse!“

To človeka neizrečeno veseli, dasi mu dela na drugi strani grenko žalost!

„Eden za vse!“ Eden zastopa in nastopa za vse z vso svojo močjo, pri delu za ohranitev kmečkega stanu. Eden žrtvuje čas, denar in, kar je še več, zdravje za združno misel. To je vendar prekrasno! Eden nastavlja svoj hrbet udarcem za vse druge; to je vendar lagodno, silno komodno — za druge!

Poznal sem marsikakega prijatelja in svetovalca, marsikakega voditelja in dobrotnika kmetijskega stanu. Kdor časti dobrotnika, ta časti samega sebe, pravi pregovor. Toda roko na srce, kmetovalci! Koliko jih je izmed tisočev, ki so čutili dobrote takega prijatelja na svojem telesu, ki bi bili brez zavisti in obrekovanja priznali veličino in plemenito srce svojega dobrotnika? Pekoče želo zlobne besede: „On že ve, čemu vse to dela!“ je zadelo tudi srca najpogumnejših. Ta pot je bila največkrat zahvala za gorke udarce kmetijstvu prijaznega srca. Kar se je zgodilo takim možem na vrhuncu njihove požrtvovalnosti, to je zadelo tudi stotino drugih, ki so hoteli po njihovem zgledu delati za velikolepno stavbo srečnejše bodočnosti kmečkega stanu. Isto se bo godilo tudi še v prihodnje, kajti rek: „Eden za vse!“ pomenja pri kmetu še vedno, da je „eden“ za „vse druge“ klavna žrtev, tarča zasmehovanja in predmet nezaupanja.

„On že ve, zakaj tako ravna!“ To grdo, zoprno, hudobno besedo izruj iz svojega ozračja, če hočeš biti pošten in hvaležen, kmetovalec. Če ti pride na ustnice ali če ti smukne v glavo, potem jo ubij kot nadležnega komarja z resnim pregovorom: „Kakršen je nepridiprav, za take ima druge!“

Glavni vzrok nezaupanja v kmetijstvu je zavist in lakomnost, pomanjkanje zaupanja v samega sebe, ki je pognalo tako globoke korenine v našem ljudstvu.

„Eden za vse!“ En sam slučaj je, žal, ko je ta rek „eden za vse“ hvaležen posel: kadar namreč „eden za vse“ trobi na boj proti kakemu „drugemu za vse“, ki je zastavil vse svoje moči v prid kmetijstvu. Kolikokrat je videti take ljudi, ki z volovskim bičem mahajo okoli sebe in s puhlimi frazami vzbujajo nezaupanje, ki že itak dremlje kot stoglava kačja zalega v prsih vsakega kmeta,

Tako je kmet sam svoj največji sovražnik!

Ko bi bili kmetje edini, nobeno zidovje bi ne bilo močnejše od njih. To naj bi upošteval vsak gospodar ravno tako sveto, kakor zapoved božjo: „Ne ubijaj!“ Ko bi bil kmečki stan edin, potem bi je ne bilo moči na svetu, ki bi bila tako silna kakor kmet.

Neki pregovor pa pravi: „V kmečki španoviji pes crka!“ Zdi se mi, da ti je, dragi moj, to geslo prav zelo pri srcu, da ne izgubi svoje veljave. Kjer sklene par kmetov med seboj kako zavezo, tedaj ni treba dolgo čakati, podpihovanje in nevoščljivost sta že tu. Le malo časa poteče in vsi lepi sklepi za skupno dobro so že pozabljeni zavoljo zasebne dobičkaželjnosti. Najlepša zveza se razbije ali pa se izpremeni v neznosne verige. Tako je tudi z zadrugami. Kdor ima mnogo prilike opazovati kmeta v združništvu, ta se mora mnogokrat prijeti za glavo in se vprašati: „Ja, ali je mar kmet pri pameti ali kako?“

Ali je n. pr. znamenje razumnih bitij, če hočejo kmetje ustanoviti kako zadrugo, a denarja za potrebne naprave ne dajo od sebe.

Ali je pametno, če hoče imeti vsak ud združno poslopje, ki naj se zida ravno pred njegovim nosom, in da nastane tolikokrat kreg in prepir zavoljo stavbnega prostora?

Ali je modro, če zahtevajo udje, naj jim zadruga precej od začetka plačuje blago, n. pr. mleko, poljske pridelke itd. mnogo draže, kakor to storijo domači trgovci, da ji tako precej ob rojstvu zadrignejo vrat?

Vprašam te, kmet, ali res misliš, da si modrijan, ko zabavljaš skozi desetletja nad trgovci, ki plačujejo prepceni tvoje sirovine: zelje, fižol, krompir, žito, lan, živino, ali ti prodajajo pretirano drago razne izdelke: moko, blago za obleko, meso itd. — ko pa se ustanovi zeljarska, vinska zadruga, žitno združeno skladišče, zadruga za vnovčevanje živine, konsumno društvo in podobne zadruge, tedaj se pa bojiš pristopiti zraven zato... zato, ker so te svarili pred zadrugo dotični trgovci, ki prekupujejo omenjeno blago?

(Konec prihodnjic.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 321. Letos sem cepil več vrb na beke s spečim očesom, a nobena se ni prijela, dočim mi druge take cepitve dobro uspevajo. Ker bi rad imel **na vrbe cepljene beke**, zato vprašam, kako se cepijo, da se primejo. (A. F. v K.)

Odgovor: Beka ali vrba je vendar enoinisto. Pri Vas slučajno imenujete beko tisto vrsto vrb, ki jo rabite za dobivanje trsnih vezl. Drugje pa Vašo beko imenujejo vrbo. Bek ali vrb je pač mnogo vrst ter se za razmnoževanje navadno ne cepijo, ker se vse vrste vrb prav lahko razmnožujejo s potaknjenci. Le tiste vrbe, ki delajo tenke, šibke in viseče poganjke, se cepijo na debela drugih vrst, če se hočejo od njih hitro dobiti lepa visokodebelnata drevesa. V tem slučaju je najboljša podloga navadna vrba, „salix alba“ ali „salix caprea“. Cepi se spomladi s cepičem na katerikoli navaden način, ali pa se okulira meseca avgusta.

Vprašanje 322. Kako se pravilno hrani čez zimo **krmska pesa**, kajti meni je čez zimo navadno skoraj polovico segnije? (A. D. v B.)

Odgovor: Da hranjena pesa in tudi drugo korenjstvo in gomolje čez zimo ne segnije, ne sme zmrzniti in istotako ne imeti toliko toplote, da bi se organske snovi mogle razkrajati in gomolje odganjati. Previsoka toplina v zvezi z vlago posebno pospešuje gnilobo. Pesa je torej najbolje hraniti v suhi shrambi, kjer je stalno 4 do 5° C. Shrambo je treba jeseni temeljito očistiti. Prav zelo je priporočeno vse zidovje pobeliti in shrambo jeseni dobro zažveplati, da se zamori plesnoba in sploh vsi trosi in bakterije, ki morejo započeti razkrajanje organskih snovi.

Vprašanje 323. Kako se hrani čez zimo **endivija**, da ostane dolgo zdrava in ne gnije. (V. L. v A.)

Odgovor: Endivija ostane porabna le dotlej, dokler je pri življenju, t. j. dokler rastline rasejo, kajti ko preneha rast, ovne ali segnije. Iz tega sledi, da se dajo rastline endivije toliko časa pri rasti, oziroma pri življenju ohraniti, da se porabijo za solato. Endivija je enoletna rastlina in torej nima dolgega življenja. Čez zimo se ohrani tem dlje, oziroma je tem dlje na razpolaganje, čim mlajše rastline pridejo v shrambo, kjer rasejo naprej. V zimski shrambo naj torej pridejo pozno sejane rastline. V zimski shrambi mora torej endivija naprej živeti, in ker je ona kot solata le tedaj dobra in užitna, če je nežna in bleda, zato mora biti shramba pač dovolj svetla, a zopet ne preveč, ker endivija drugače prehitro svoje življenje konča in postane temnozelen in zato trda. V shrambi zaradi tega tudi ne sme biti pretoplo, ravnotako pa tudi ne sme zmrzovati. Endivija mora torej v zimski shrambi imeti pogoje za počasno življenje in obenem ne preveč svetlobe, da ostane bleda in nežna. V to svrhu se endivija pravzaprav le presadi v primerne zimske shrambe. Take shrambe so primerno

svetle in primerno gorke ter dovolj zračne kleti. Rastline endivije se vzamejo iz vrta, ne da bi se otrsela prst, ki se korenin drži, in se prenese v zimsko shrambo, kjer se druga poleg druge navpično postavi na s peskom zmešano prst, ali pravzaprav se vsade. Plesnoba endiviji zelo škoduje, zato jo je treba v kleti po možnosti zatreti, kakor je omenjeno v odgovoru na prejšnje vprašanje. Velika vlaga in toplina v zatohli shrambi posebno pospešujeta tvorjenje plesnobe.

Vprašanje 324. Moja zimska solata, posebno endivija, je močno napadena kakor je razvidno iz listov, ki sem Vam jih poslal na ogled, po neki vrsti uši, ki mi hočejo ves ta zimski pridelek uničiti. **Kako obvarujem endivijo pred ušmi**, oziroma kako uši zatrem? (F. D. v K.)

Odgovor: Na poslanem listju endivije nismo mogli zaslediti nobenega mrčesa, torej tudi ne uši, pač pa je to listje posuto s temnorjavimi majhnimi mozolji, ki ste jih Vi bržkone imeli za uši. Ti mozolji so rja, ki jo na endiviji povzroča posebna gliva rje, puccinia hieracii. Kadar je endivija rjasta, ni nobenega sredstva več, da bi jo obvarovali pred to glivo in bi glivo tisto leto zatrli. Sicer je pa ta rja zelo redka in se je letos bržkone tako močno razvila zaradi silno vlažnega vremena. Tako, kakor je bolezen prišla, tudi preide, in prihodnje leto se je bržkone ne bo več treba bati.

Vprašanje 325. Mi imamo občinsko cesto, ki je bila poprej v dobrem stanu, a pred štirimi leti je prišel k nam lesni trgovec, ki po tej cesti izvažajo silno veliko oglja in železniških pragov, zato je sedaj cesta taka, da ni mogoče po njej voziti in jeseni niti ne bomo mogli zvoziti gnoja v vinograde. Kaj se da proti temu ukreniti in **kam se moramo pritožiti, če kdo občinsko cesto na izreden način z veliko porabo popolnoma pokvari?** (L. P. v B.)

Odgovor: Za popravila občinske ceste mora vsekako občina sama skrbeti; pač je pa upravičena od tistega, ki cesto navadno v večji meri rabi, od njega zahtevati poseben donesek za vzdrževanje ceste. To pravico ima občina na podlagi deželnega zakona z dne 28. julija l. 1889., ki govori o napravljanju in vzdrževanju javnih neerarskih cest in poti. § 21. tega zakona slove: Od posameznih občinskih oddelkov in od posameznih posestnikov, od obrtnih, rudarskih in trgovinskih podjetij in drugih posamnih (fizičnih in jurističnih) oseb, ki ceste ktere koli vrste, poti, mostove in brvi, na katerih ni nobene mitnice, rabijo navadno v večji meri, se smejo po razmeri porabe zahtevati doneski za njih vzdrževanje. Donesek se določi po dogovoru, in če pri okrajnih ali občinskih cestah in občinskih potih ne pride do tega, določiti mora deželni odbor visokost doneska po razmeri večje porabe.

Vprašanje 326. Jabolka hranim čez zimo v kleti, kjer pa kaj rada plesnijo, ker moram okna zaradi mraza zapreti. **Ali bi bilo sadju v kvar, če bi sadno shrambo zažveplal**, kolikokrat bi smel to storiti in v kakšnih presledkih? (A. L. v P.)

Odgovor: Večkratno žveplanje sadne shrambe, n. pr. vsak mesec enkrat, bi sadju ne bilo na kvar in bi s takim ravnanjem večino glivnega trosja zatrli. Plesnoba se v shrambi le takrat tvori, kadar je v njej veliko vlage, če je toplina razmeroma visoka in ni preskrbljeno za zadostno prezračevanje. Najbolje je sadno shrambo jeseni, preden se je sadje shranilo, temeljito očistiti, sadne lese je treba na solcu dobro presušiti, vse stene prebeliti in shrambo samo dobro zažveplati. V shrambi boji enakomerna toplina, ki naj jeseni ne gre čez 10° C in pozimi naj ne pade pod 2° C. Najvažnejše sredstvo, sadje zdravo ohraniti in plesnobo preprečiti, je zadostno prezračevanje shrambe.

Vprašanje 327. Nameravam svojo njivo pognojiti s hlevskim gnojem sedaj jeseni ter gnoj podorati, spomladi pa njivo zopet zorati in krompir saditi, vse pa le zaradi tega, da bi zamoril plevel in zlasti ornico. To mojo namero nekteri ne odobrujejo, češ da bo še več plevela, zlasti če bo zima suha in tla zmrznejo, vsled česar ruša ne mine. Svetujejo mi njivo samo pognojiti in gnoj ne podorati, ker pod gnojem ruša mine. Kaj je Vaše mnenje in ali gnoj, potršen samo po vrhu, ne izgubi več snovi kakor podoran? (F. K. v P.)

Odgovor: Vaša namera je odločno boljša kakor nasvet Vaših sosedov. Če jeseni njivo samo po vrhu pognojite, ne da bi gnoj tudi podorali, boste le pospešili rast plevela in poleg tega se bo iz gnoja izgubil velik del najvažnejših hranilnih snovi. Če njivo jeseni sprašite in pri tisti priliki gnoj podorjete, potem zemlja dobro premrzne, mnogo plevela pogine in gnoj odda svoje hranilne snovi zemlji, ki jih more pridržavati. Spomladi je treba njivo pred saditvijo krompirja zopet temeljito obdelati, ker le na ta način morete sčasoma plevel in zlasti ornico zatreti. Ornica je silno hud in nadležen plevel, ki se ne da hitro iz njive spraviti. Le pridno obdelovanje in spravljanje vseh ornčnih korenin iz zemlje privede do zaželenega cilja, kajti iz vsakega koščeka ornčne korenine more zrasti nova rastlina. Ornčne korenine se morajo pridno z brano iz zemlje spravljati ter na katerikoli način pokončevati, da izgube vsako življensko moč. Najbolje je vse ornčne korenine na primernem mestu posušiti in potem sežgati.

Vprašanje 328. Pri nas letos lovci na svojih loviščih kar vprek streljajo mačke, zato vprašam, koliko metrov od hiš imajo lovci pravico mačke postreliti in kdo mora ustreljeno mačko zagrebsti, lovec ali gospodar mačke? Ali se ustreljena mačka sme kar na mestu pustiti, da segnije? (J. B. v Z.)

Odgovor: S cesarskim patentom z dne 7. marca l. 1849. so se izdale nove naredbe glede lova, in sicer za vse naše dežele razen Češke in Dalmacije. Ministrstvo za notranje zadeve je pa z odlokom z dne 15. decembra l. 1852., števil. 5681., vse načelnike deželnih vlad pozvalo, naj vnovič razglase vse še veljavne lovsko-policijske naredbe, ki niso v nasprotju s prej omenjenim cesarskim patentom. Teh lovsko-policijskih naredeb je več, in zlasti je v gotovi meri še veljaven lovski patent z dne 28. februarja l. 1786. Vsled tega ministrskega odloka so v nekterih deželah izšle v deželnih zakonikih objave dotičnih deželnih vlad ali namestnij, za kranjsko deželo pa taka objava ni izšla. V vseh teh objavah drugih dežel ni nikjer govornice o mački. Edino češka dežela, ki ima svoj poseben lovski zakon, ima v § 40. tega zakona določilo, da se v loviščih smejo streljati mačke, ki se zalotijo 380 m (200 sežnje) oddaljene od bližnje hiše. Ta določba češkega zakona seveda pri nas ni veljavna. Mi smo glede tega predmeta prebrskali vse lovsko-policijske naredbe, smo tudi povpraševali pri osebah, ki so večje lovsko-policijskih naredeb, a nikjer nismo zasledili in se nam ni povedalo o zakonu ali naredbi, ki bi se po nji pri nas na Kranjskem mačke po lovcih sploh smele pobijati. Mi torej stojimo odločno na stališču, da lovec v svojem lovišču domače mačke sploh ne sme pobiti, in bomo to svoje stališče le tedaj izpomenili, če nas kdo s kakim dokazom drugače prepriča. Pobite mačke se pa iz javnih zdravstvenih ozirov odločno ne smejo pustiti ležati, temveč je na vsak način tisti lovec, ki jo ustrelji, tudi zavezan na primeren način odstraniti jo.

Vprašanje 329. Od mojih prav lepih prasičev so mi trije pred 14 dnevi zboleli. Bole jih namreč zadnje noge, da se skoraj ne upajo nanje opreti, ter najrajši leže ali sede. Živali se sključeno drže, in dasi rade jedo, so vendar

videti lačne. Zadnji del telesa jim vedno bolj upada. Kakor čujem, se ta bolezen širi tudi po drugih svinjakih. **Odkod prihaja ta bolezen v nogah prasičev** in kako se zdravi? (J. M. v T.)

Odgovor: Taka bolezen se pri prasičih čestokrat pojavlja in se lahko od dneva do dneva hujša. Prasiči slednjič izgube tudi tek, se zapro, noge jih močno bole ter vsled bolečin stokajo kakor svinja, ki mladiče doji. Zaradi tega pravijo pri nas o nekterih krajih, da so prasiči zato bolni, ker jih mora sesa. Trdi se, da taka bolezen pri prasičih prihaja od pokvarjenih prebavil, k čemur istočasno pristopi tudi revmatizem v nogah vsled prehlajenja. V novejšem času pa vedno bolj prodira mnenje, da ta bolezen prihaja iz možgan, vsled česar otrpne zadnji del života, zlasti zadnje noge. Bolezen je torej bržkone živčna. Znano je n. pr., da po glivah napadena detelja, zlasti ovenela, kaj slabo učinkuje na možgane in povzroča otrpnenje udov. Razen tega se pri prebavljanju delajo v želodcu in v črevih nove snovi, ki jih še dobro ne poznamo in ki tudi na enak način vplivajo na možgane. Tako bolezen, kakor jo imajo Vaši prasiči, dobe najrajše živali, ki se močno krmijo z deteljo, ali ki po prazni krmi naenkrat dobe veliko tečne krme, zlasti žita, otrobov, graha itd. Prasiči se navadno prično jeseni pitati in takrat naenkrat dobivajo preveč tečne krme, zato ta bolezen kaj rada nastopa v takem času. Letos smo imeli zelo vlažno vreme, ki je pospeševalo razmnoževanje gliv na detelji. Iz tega torej lahko posnamemo, odkod najbrž prihaja bolezen Vaših prasičev, ki se pojavlja tudi v drugih svinjakih. Po domače govorjeno se lahko reče, da so prasiči z neprimerno krmo takorekoč zastrupljeni in da dotični strup vpliva na možgane, ki so središče živčevja, in od tamkaj potem pride otrpnenje udov. V kolikor dandanes to bolezen poznamo, se mora iti pri zdravljenju na to, da se odvrnejo vzroki, t. j. zastrupljenje. V to svrhu je poglavitno treba izpremeniti krmo in je delati na to, da se pojavi boleznini po možnosti odstranijo. Bolnim prasičem se mora otegniti vsa tečna krma, zlasti žito in sočivje, ne sme se jim dajati napadena detelja, ampak se jim mora pokladati kislo mleko, krompir, pesa, repa itd. Za notranje zdravlilo je priporočeno kalomel, ki naj ga prasič dobi 1 do 2 g na dan, ali grenka sol, ki naj jo dobi prasič z ozirom na svojo velikost do 50 g na dan. Boleče in otrple noge je treba natreti z gorkim ribjim oljem. V svinjaku je dobro nastlati, da imajo živali prav gorko ležišče, varovati jih je vsakega prepriha in je sploh skrbeti za popolnoma suh svinjak. Za prasiče ni kmalu kaj slabšega, kakor so tisti svinjaki, ki imajo pod tlemi prazen prostor, ki skozenj neprestano piha mrzel zrak.

Vprašanje 330. Poslal sem Vam na ogled par kosov mladih macesnovih debel, ki imajo obglodano lubad. Tako nam neznana žival, bržkone kaka glodalka, prizadeva ogromno škodo v mladih macesnovih nasadih, kjer se vse tako obglodano drevje posuši. Dotična škodljivka se loti le 15 do 20 letnih macesnov, in sicer spomladi, ko je drevje že muževno, zlasti meseca maja in junija. To opazujemo že kakih 40 let, a v toliki meri še le zadnji dve leti. **Kteri škodljivec utegne na ta način pokončevati mlado macesново drevje**, kako se preganja ali se mu vsaj zabranjuje škodljivo delo? (I. M. v J.)

Odgovor: Macesново drevje na tak način pri Vas bržkone obgloduje veverica, ki v sili žre mlado macesново lubad, če druge hrane ne dobi. Veverica sicer navadno pobira in je seme raznega igličevega drevja, takrat pa, ko to drevje ne nastavi storžev in nima semena, pa gnana od lakote mora glodati lubad in gre posebno rada na macesen, ki ji gre najbolj v slast. Proti tej nepriliki se ne da nič drugega storiti, kakor na katerikoli način veverice lovit ali pobijati. Kjer so polhi, tamkaj tudi ti delajo tako škodo iz istega vzroka.

Vprašanje 331. Ali bi dobila slivovec in brinjevec kak napačen duh in okus, če se hranita v sodčeku od piva? Sodčki od piva so znotraj namreč pokatranjeni. (M. F. v Z.)

Odgovor: Znano je, da sodčki od piva za vino niso porabni, torej še manj za žganje, ki še laže nategne tuje snovi, ki kvarijo duh in okus. Pri žganju je pa poleg vsega še velika nevarnost, da njegova velika množina alkohola raztopi smolnate snovi, ki se nahajajo v tisti tvarini, ki se z njo sodi znotraj pokatranijo. Mi torej odločno odsvetujemo, žganje hraniti v sodih od piva.

Vprašanje 332. V odgovoru na 283. vprašanje pravite, da nosi vse stroške za konjača občina. Ali je novi zakon, ki je stopil 1. januarja t. l. v veljavo, za vso kranjsko deželo, ali pa je morda litijsko okrajno glavarstvo izvzeto, kajti pri nas v tem okraju ne morejo verjeti, da bi bil kmet prost stroškov za konjača, če ga zadene kaka nesreča, ampak mislijo, da mora še vedno kmet sam plačati konjača, da proč spravi poginulo žival. (F. P. v G.)

Odgovor: Odgovor na 283. vprašanje smo dobili od strokovnjaške strani. Noben zakon pa ni tako jasan, da bi bili vsi dvomi glede kakih posameznih določil izključeni. Zakon z dne 6. avgusta 1909, ki je stopil z letošnjim novim letom v veljavo in ki se tiče odvracanja in zatiranja živalskih kužnih bolezní, je pa še popolnoma nov in bo trajalo še dolgo časa, preden višje oblasti razsodijo, kako ga je umeti glede prepornih točk. Zakon ne določa samo, kako je živalske kužne bolezní zatirati, ampak tudi kako jih je odvracati. Ravno zaradi tega, ker se kužne bolezní lahko razširjajo, če kmet zaradi sitnosti in stroškov zamolči pogin svoje živali in jo sam zagrebe, je potrebno to nevarnost odvrniti, in sicer na ta način, da se mu vsaj stroški za konjača vzamejo. V III. oddelku zakona, ki se tiče naredeb glede zabranitve razširjanja kužnih bolezní, je govor o živinskih potnih listih, o semnjih, o prevažanju živine po železnici, o ogledovanju živine, o odstranjevanju mrhovine sploh itd. in so torej navedene odredbe brez ozira na že razsajajoče kužne bolezní. § 14. slove: „Mrhovino poginulih živalí je treba nemudoma neškodljivo odstraniti, da se zadostno globoko zagrebe na prostorih, določenih za to. Take prostore ima pa določene le konjač, torej ima on poginule živali odstraniti, in sicer brez razlike, če so poginili za kako kužno boleznijo ali ne. VII. oddelek ravnatega zakona, ki govori o plačevanju stroškov, ki nastanejo z ukrepi zoper živalske kužne bolezní, kamor prav gotovo spada povelje v 14. § izraženo, namreč mrhovino nemudoma odstraniti, pri čemer pa zakon ne dela nobene razlike med živalmi, ki so poginile za kužno ali katero drugo boleznijo, pa ima v § 61. določilo, ki slove: „Neškodljivo odstranjevanje mrhovin morajo plačevati občine“. — Naš strokovnjak in istotako mi stojimo na stališču, da omenjene zakonske določbe veljajo brez izjeme za vsako mrhovino in da je torej občina dolžna poskrbeti za odstranitev mrhovine na svoje stroške, ne pa kmetovalec. Zakon je pa državen in velja za vse okraje v vsi Avstriji.

Kmetijske novice.

Razdeljevanje plemenskih bikov po znižani ceni. Deželni odbor kranjski je sporazumno s c. kr. kmetijsko družbo že odredil nakup plemenskih bikov simodolske pasme. Prosilci, katerih prošnjam za bike te pasme se je ugodilo, se v kratkem obvestijo, kdaj in kje morajo živali prevzeti.

Plemenski biki pingavske in montafonske (sive) pasme se razdele tudi še to jesen. Prošnje je vložiti do 20. oktobra

1910 pri deželnem odboru ali pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani. Prosilci iz krajev, kjer so živinorejske zadrage, naj prosijo potom zadrug. Zadrage, kmetijske podružnice in občine naj navedejo, kdo bika prevzame v rejo. Tudi prosilci iz okrožij, ki je zanja določena pingavska in siva pasma, ki so letos že prosili za plemenske bike, naj prošnje ponove ali izjavijo, da stare prošnje vzdržujejo.

Razdeljevanje plemenskih krav po znižani ceni. Deželni odbor kranjski bo sporazumno s c. kr. kmetijsko družbo še letos razdeljeval plemenske krave pingavske, montafonske in simodolske pasme.

Prošnje je vlagati do 20. oktobra 1910 pri deželnem odboru ali pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani. Oziralo se bo po možnosti na morebitne želje glede starosti, cene itd. Prosilci se morajo v prošnji izrecno zavezati, da odkazane jim živali ob določenem času na deželni pristavi v Goričanih pri Medvodah prevzamejo, ker bi se sicer krave krmile na njihove stroške. Ob prevzetju je položiti kupnino, to je dve tretjini nakupne cene. V slučajih posebne potrebe se bo dovolilo plačevanje kupnine v največ treh letnih obrokih. Take želje je v prošnji izrecno omeniti. Zadrage, kmetijske podružnice in občine morajo v prošnjah navesti, kdo krave prevzame v rejo.

Na boj proti voluharjem! Ker je jesenski čas najprimernejši za pokončevanje voluharja, ki je za sadjarstvo, vrtnarstvo in kmetijstvo sploh najškodljivejša žival, pozivamo vse posestnike, da se pridno lotijo tega pokončevanja, ki ne povzroča veliko dela, če se rabi samostrelnica „voluharka“. Ta pušica se dobiva po 6 K 40 vinarjev pri puškarju Fr. Sevciku v Ljubljani, Židovska ulica. Obenem je treba naročiti tudi nekaj nabojev (patronov).

Gnojenje travnikov jeseni je odločno najbolj priporočeno, in sicer hodita v poštev le Tomasova žlindra in kalijeva sol. Seveda je treba gnojiti tudi z dušičnatimi gnojili. Med njimi je najcenejša gnojilnica, in le če te ni, potem naj se poleg gori omenjenih gnojil, ki jih je vsakako treba raztrositi jeseni ali zgodaj pozimi, pognoji travnik zgodaj spomladi z amonijevim sulfatom. Razen drugih velikih prednosti, ki jih ima Tomasova žlindra kot gnojilo za travnike, je pri nas posebno važno dejstvo, da ima Tomasova žlindra tudi veliko apna v sebi, ki je važna hranilna snov za rastline, kajti le z njim se prideluje dobra krma, ki dela živino rastno in močno.

Družbene vesti.

Ker je v naših razmerah najbolj priporočeno gnojenje travnikov jeseni, in sicer s Tomasovo žlindro ter s kalijevo soljo, opozarjamo ude, naj tega gnojenja nikakor ne odkladajo ter naj potrebno množino teh gnojil pravočasno naroče. Cene so označene niže doli. Prav posebno opozarjamo na spis v današnji številki „Kmetovalca“ „Gnojite travnike jeseni, zlasti s Tomasovo žlindro!“

* **Naročnikom na Tomasovo žlindro.** Na razna vprašanja poročamo našim odjemalcem celih vagonov Tomasove žlindre, da so se tvornice sedaj odločile, da letos sploh ne odpošljejo večje množine žlindre po parniku čez morje v Trst, ampak da bodo večino naročeb kar naravnost iz tvornic po železnici na naslov odjemalcev odpravljale. Seveda iz tega za naše odjemalce ne nastane prav nikaka prikrajšava in se bodo naročitve tudi z ozirom na voznino ravno tako računale, kakor če bi se iz Trsta zvrševale. Edino, kar naj naši odjemalci pri tem upoštevajo, je, da vagon, ki je odposlan po železnici iz tvornice, potrebuje 10 do 14 dni, preden pride do naročnika, dočim bi iz Trsta hitreje dospel. Naročniki celih vagonov naj torej svoje naročbe

primerno prej priglasé. Družba sprejema že sedaj naročila na cele vagonne. Manjše naročbe pa družba lahko tudi takoj izvrši iz ljubljanske zaloge, ker je že sedaj dobila nekaj vagonov prave Tomasove žindre po železnici in jih bo porabila za nadrobno oddajo. Kakor se naši udje prepričajo iz naslednjih cen, so cene letos dokaj nižje od lanskih, ker je „Družba tvornic za Tomasovo žindro“ v Berlinu na naše prizadevanje cene toliko znižala, da ni prav nič dražja kakor slabše zmleto konkurenčno blago; vrhutega pa more družba tudi letos dati onim udom, ki si naroče cel vagon, znaten popust K 25— pri vagonu, ker odpadejo za družbo pri takih naročbah razni stroški za prevažanje itd. v Ljubljani. Priporočamo torej takojšnjo priglasitev.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasova žindra. Cene za nadrobno oddajo v Ljubljani so: za 17 odstotno blago K 6·90, za 18 odstotno K 7·20 in za 19 odstotno 7·50 za 100 kg.

Naročbe na cele vagonne se bodo izvrševale po naslednjih cenah:

17 %	18 %	19 %	20 %	21 %
K 612—	K 648—	K 684—	K 720—	K 756—

za cel vagon z 10.000 kg.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žindro naravnost iz tvornic. Odšteje se pri teh cenah popust, ki smo o njem posebej pisali. Ni še natančno znano, s kolikoodstotnim blagom se bodo naročbe izvrševale; čim več odstotno pa bo gnojilo, tem bolje bo v vsakem oziru, kajti naposled se za manjvredno žindro plača ravno toliko voznine, kakor za mnogoodstotno. Naročitve prosimo že sedaj!

Po poročilih, ki smo jih ravnokar dobili, bodo tvornice nasproti dosedanjim vestem mogle poslati majhen parnik s kakimi 50 vagoni Tomasove žindre z 20% fosforove kisline v Trst. Ta parnik pride že koncem tega meseca ali pričetkom novembra v tržaško luko, in družba se je že sedaj odločila, da vzame takrat vseh 50 vagonov; prvič zato, ker je ta žindra tako mnogo-odstotna, drugič zato, ker se vrši odpošiljanje iz Trsta hitreje in v večjem redu. Tudi pri tej pošiljavi smo izposlovali izreden popust, ki smo o njem pisali v prejšnji številki, da velja le do 10. oktobra; naročniki, ki jim bomo žindro iz Trsta poslali, bodo deležni tega izrednega popusta (poleg običajnega popusta K 25.—) do izvršitve, če nam naročitve priglase pravočasno, t. j. vsaj do 25. t. m. Pozneje ne bo nikakega izrednega popusta več. Sicer gorenja množina nikakor ne zadostuje za vse naročbe, ker potrebuje družba čez 150 vagonov; vendar pa mora družba določiti že nektera sedaj ji došla naročila za izvršitev iz tega parnika, in zato bodo morali dotični naročniki na prihod parnika nekoliko čakati.

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po 7 K 50 h 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih v celih vagonih franko na vsako postajo. Svarimo pred nakupom superfosfata, ki je zaznamovan kot 12—14 odstoten, če ni primerno cenejši, kajti tak superfosfat je resnično le 12 odstoten in sme v razmerju z gorenjo ceno le K 6·36 veljati.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagonne se izvrše naravnost iz tvornic in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po 12 K 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 20 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K, dočim ima kajnit le 12 — 13% kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 50 h. Tudi to gnojilo pošljemo odjemalcem celih vagonov naravnost iz tvornic za ceno, ki je dosti nižja.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Amonijev sulfat po 31— K 100 kg iz Ljubljane. To dušičnato umetno gnojilo ima družba sedaj, ko se bliža čas za gnojenje ozimini, zopet v zalogi. To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimini itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spis „Gnojenje z dušikom“ v 1. št., na spis „Dušičnata umetna gnojila“ v 2. št., na spisa „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ ter „Mešana gnojila in gnojenje vinogradov z umetnimi gnojili, v 3. št., na spis „Gnojenje krompirju, zlasti z umetnimi gnojili, s posebnim oziranjem na amonijev sulfat“ v 6. številki in na spis „Gnojenje ozimini z amonijevim sulfatom“ v 18. št. lanskega „Kmetovalca“.

* **Mešano umetno gnojilo**, ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenokislega kalija in 4 % amonijevega dušika, oddaja družba po 15 K 50 h 100 kg z vrečo vred brez voznine. Pri naročitvah v celih vagonih je cena 15 K. — (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. št. letošnjega „Kmetovalca“.)

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* **Tropine podzemeljskega oreha**. Te tropine imajo zajamčeno 55 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi, torej dosti več kakor sezamove ali lanene tropine. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 18 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlaže prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmljenje z močnimi krmili.

* **Sezamove tropine**, fino zmlete, svetle, z zajamčeno vsebino 50 odstotkov proteina in maščobe, stanejo K 18·50 100 kg in se dobivajo le v vrečah po 50 kg. Živinorejce opozarjamo na spis „Krmljenje z oljnimi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. Sezamove tropine so navzlic večji redilni vrednosti zaradi tega toliko cenejše od lanenih tropin, ker se sedaj še ne zahtevajo tako splošno. Gotovo je, da se precj podražé, kakor hitro jih ne bodo mogli več toliko izdelovati, kolikor jih bodo zahtevali; ta položaj utegne po splošni sodbi kmalu nastati.

* **Lanene tropine** družba zopet oddaja svojim udom. Cena je 22 K za 100 kg.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljatev na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg

se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmii, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinska sol se zvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje. V navedeni ceni so všteti izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Vabilo

gospodom udom c. kr. kmetijske družbe kranjske

na

-- OBČNI ZBOR --

ki bo

v ponedeljek, dne 14. novembra 1910. l.

ob devetih dopoldne

v dvorani „Mestnega doma“ v Ljubljani.

□ □ □

SPORED:

1. Predsednik prične zborovanje.
2. Volitev devetih odbornikov na mesto po § 18. družbenih pravil izstopivših, ki jim je pošla poslovna doba.*) (Zaradi hitrejšje zvršitve volitev je glavni odbor sklenil, da se bo v slučaju potrebe volilo, oziroma se bodo oddajale glasovnice pri dveh ali treh volilnih komisijah istočasno. **Glasovanje se zaključi ob 11 dopoldne** in bodo po tej uri smeli samo še tisti glasovati, ki bodo na volišču navzoči in poprej niso mogli priti na vrsto.)

Nadaljevanje občnega zbora popoldne ob dveh.

3. Poročilo o delovanju glavnega odbora v l. 1909.
4. Predložitev družbenega računa za l. 1909. in proračuna za l. 1911.
5. Poročila in predlogi odborovi.
6. Poročila in predlogi podružnic.
7. Nasveti posameznih družbenikov.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1910.

Frančišek Povše,
predsednik.

Gustav Pirc,
ravnatelj.

*) Voliti je enega odbornika za dobo enega leta, čigar volitev se na občnem zboru l. 1908. ni zvršila, štiri odbornike za dobo dveh let na mesto gg.: Andreja Kalana, prelata, kanonika itd. v Ljubljani; Josipa Lenarčiča, graščaka, tvorničarja in predsednika kranjske trgovske in obrtne zbornice na Vrhniki; dr. Maksa pl. Wurzbacha, graščaka in odvetnika v Ljubljani; Janka Žirovnika, nadučitelja v Borovnici, ki njih nadomestne volitve niso bile zvršene na lanskem občnem zboru, in štiri odbornike za dobo treh let na mesto letos izstopivših odbornikov gg.: Frančiška Gombača, c. kr. kletarskega nadzornika v Ljubljani; Henrika barona Lazarinija, graščaka v Smedniku; Josipa Pogačnika, posestnika v Podnartu in podpredsednika poslanske zbornice, in Viljema Rohrmanna, ravnatelja kranjske kmetijske šole na Grmu.

Seja glavnega odbora dne 26. sept. 1910.

(Konec.)

Za nove ude so se priglasili sledeči gospodje, ki jih je glavni odbor na podlagi družbenih pravil sprejel:

Ile Karol, posestnik v Rakitniku; Lukanec Ivan, posestnik v Zadrugi; Šuštar Janko, posestnik v Okrogu; Mesec Jakob, posestnik na Stari Vrhniki; Nastran Frančišek, posestnik v Vodica; Jerinec Ivan, posestnik v Vodica; Germovnik Jožef, posestnik v Vodica; Blažič Ivan, posestnik v Vodica; Lah Lorvo, posestnik v Vodica; Strehovec Gregor, posestnik v Vodica; Blažič Ivan, posestnik v Vodica; Gubanec Jernej, posestnik v Vodica; Jeraj Ivan, posestnik v Vodica; Žvelec Ivan, posestnik v Vodica; Gubanec Ivan, posestnik v Vodica; Lužar Ivan, posestnik v Bukovici; Traven Martin, posestnik v Bukovici; Sodnik Ivan, posestnik v Bukovici; Kimovec Frančišek, posestnik v Bukovici; Osel Frančišek, posest. sin v Bukovici; Šuštar Ivan, posest. sin v Bukovici; Podboršek Miha, posestnik v Utiku; Jelovšek Jožef, posestnik v Utiku; Koželj Frančišek, kurat v Repnjah; Cigale Andrej, posestnik v Opalah; Vidic Andrej, posestnik v Rodinah; Dolinar Ivan, posestnik v Polhovci; Furlan Lorenc, posestnik in gostilničar v Predjami; Malerič Ivan, posestnik v Tribučah; Jenko Ivan, trgovec v Straži; Sever Valentin, posestnik na Viču; Kušar Anton, posestnik na Glinca; Rekar Peter, posestnik v Rožni dolini; Oblak Anton, posestnik na Viču; Selan Nikolaj, posestnik na Glinca; Pance Frančišek, posestnik na Viču; Kozina Ivan, posestnik na Viču; Župnišče Vič; Zanier Norbert v Sv. Pavlu pri Preboldu; Požar Ivan, posestnik v Gorenjah; Mrhar Frančišek, posestnik v Bukovju; Klasišec Lorenc, posestnik pri Sv. Marjeti na Drav. polju; Mencej Matija, posestnik na Studencu; Perko Anton, posestnik in župan v Višnji gori; Zupančič Martin, posestnik v Vel. Dobravi; Lokar Anton, posestnik in župan v Dragi; Zupančič Anton, posestnik v Polju; Erjavce Josip, posestnik in fotograf v Dragi; Vozel Frančišek, posestnik v Šmartnem pri Litiji; Prelogar Ignacij, posestnik na Vratih; Grohar Josip, posestnik v Spodnji Sorici; Pušič Ivan, posestnik v Bušnji vasi; Krštinec Jakob, posestnik v Božičjem vrhu; Muc Marija, posestnica v Ravnacah; Kraševce Ivan, posestnik v Pudobu; Kržišnik Ivan, posestnik v Hotavljah; Gnjezda Peter, posestnik na Vojskem; Mihelčič Josip, posestnik v Vavpčji vasi; Peternel Frančišek, posestnik v Črnem vrhu; Mehle Anton, posestnik v Dragi; Završček Peter, posestnik v Zavrtačah; Gros Josip, posestnik v Veliki Dobravi; Thaler Rafael, trgovec v Škofji Loki; Luznar Frančišek, ključavničar v Škofji Loki; Kavčič Ivan, gostilničar v Škofji Loki; Kalan Frančišek, gostilničar v Škofji Loki; Hafner Leopold, gostilničar v Škofji Loki; Sušnik Frančišek, gostilničar v Škofji Loki; Guzelj Ignacij, tvorničar v Škofji Loki; Planina Lovro, posestnik v Škofji Loki; Kalan Frančišek, mlinar v Škofji Loki; Jesenko Blaž, kovač v Škofji Loki; Šinkovec Avguštin, župnik v Škofji Loki; Remec Jakob, posestnik v Krtini; Ilovar Josip, posestnik v Dolah; Poljanšek, Josip, posestnik v Sovini peči; Buh Jakob, posestnik v Črnem vrhu; Možina Alojzij, posestnik v Vintarjcvu; Petrovič Martin, posestnik v Bereči vasi; Truden Josip, posestnik v Nadlesku; Šumrada Ivan, posestnik v Podgori; Lekšanj Frančišek, posestnik na Klancih; Skubic Frančišek, posestnik v Ložu; Kobal Josip, posestnik v Št. Vidu nad Vipavo; Pirnat Anton, posestnik v Nožicah; Borec Frančišek, posestnik v Šmarci; Benda Janez, posestnik v Šmarci; Šarec Janez, posestnik v Nožicah; Brojan Janez, posestnik v Šmarci; Benda Frančišek, posestnik v Šmarci; Svetec Frančišek, posestnik v Šmarci; Poravne Janez, posestnik v Šmarci; Jereb Jernej, pos., v Šmarci; Ulčar Janez, posestnik v Nožicah; Kemperle Anton, posestnik v Nožicah; Prešeren Primož, posestnik na Homcu; Šarec Gregor, posestnik na Homcu; Grašič Aleš, posestnik v Nožicah; Pirc Peter, posestnik na Homcu; Grašič Josip, posestnik v Nožicah; Rode Ivan, posestnik v Rodici; Bolka Mihael, posestnik na Homcu; Prešeren Janez, posestnik na Homcu; Perne Matej, posestnik v Leskovcu; Toman Matija, posestnik v Bérlogu; Mencin Ivan, pos., v Gorenjih Dolah; Vovko Frančišek, kaplan na Vrhniki; Ogrin Ivan, posestnik v Vel. Ligojni; Umek Frančišek, posestnik v

Vel. Ligojni; Rus Ivan, posestnik v Vel. Ligojni; Verbič Ivan, posestnik v Vel. Ligojni; Kat. slov. izobraževalno društvo na Vrhnikih; Petrovič Frančišek, posestnik na Vrdu; Pirnat Avguštin, pos., na Vrdu; Furlan Frančišek, posestnik na Vrdu; Tomšič Ivan, krojač na Vrdu; Hren Anton, posestnik na Vrdu; Petrič Lovro, posestnik na Vrdu; Dobrovoljec Ivan, posestnik na Vrdu; Žnidaršič Ignacij, posestnik na Vrdu; Stražišar Josip, posestnik na Vrdu; Grom Gašper, posestnik na Stari Vrhnikih; Oblak Ivan, posestnik na Vrhnikih; Mesec Jakob, posestnik na Stari Vrhnikih; Homov Frančišek, pos., na Vrhnikih; Jeršinovec Friderik, posestnik na Vrhnikih; Mlekarna na Vrhnikih; Deželna gospodinjna šola na Vrhnikih; Verbič Josip, posestnik na Vrhnikih; Štrekelj Ivan, učitelj na Vrhnikih; Tešar Ivan, mlekarnik na Vrhnikih; Habič Ivan, posestnik na Vrhnikih; Tomec Ivan, posestnik na Vrhnikih; Opeka Andrej, posestnik na Vrhnikih; Voljč Ivan, posestnik na Vrhnikih; dr. Marolt Janko, zdravnik, na Vrhnikih; Cepon Ivan, posestnik na Vrdu; Kalan Josip, posestnik v Bukovci; Rant Luka, posestnik v Bukovčici; Golob Ivan, pos., v Praprotnem; Kolinska tovarna kavinih primesi v Ljubljani; Rupar Jakob, pos., v Bodovljah; Furlan Ivan, posestnik v Zagonu; Fegic Anton, posestnik v Šturiji; Poznič Josip, posestnik v Gradišču; Jelenc Aleš, posestnik v Dražgošah; Jelenc Gregor, pos., v Dražgošah; Sušnik Frančišek, pos., v Spod. Ljuši; Vidmar Frančišek, posestnik v Zgor. Ljuši; Lotrič Jakob, oskrbnik v Selcih; Hajnrihar Ivan, posestnik v Selcih; Jager Ivan, posestnik na Glincah; Uranšek Frančišek, župnik v Žvabeku; Kastelic Anton, pos., v Šembijah; Smaier Anton, p. d. Maver, posestnik v Rupih; Jelenc Jakob, posestnik v Dražgošah; Jeraj Janez, pos., v Smedniku; Zakrajšek Edvard, posestnik in trgovec v Ponikvah; Kmečka posojilnica in hranilnica pri Sv. Antonu; Ogrin Ivan, stavbni mojster v Ljubljani; Podpac Štefan, trgovec na Jesenicah; Kobentar Matija, posestnik v Hrušici; Majdič Frančišek, beneficijant na Vačah; Krajec Andrej, župnik v Beli peči; Krauland Josip, nadučitelj v Beli peči; Schnabegger Jakob, posestnik v Beli peči; Mrak Frančišek, pekovski mojster v Beli peči; Skubic Martin, posestnik v Gorenji Prekopi; Modic Ivan, posestnik v Velikih Blokah; Drobnič Frančišek v Velikih Blokah; Heimbring Josip, posestnik na Ponikvi; Kuhar Miha, posestnik na Ponikvi; Mazi Tomaž, trgovec in posestnik v Velikih Blokah; Capuder Peregrin, posestnik v Zlatem polju; Fabič Frančišek, posestnik v Gočah; Slovenska deželna kmetijska šola v Gorici; Klang Ivan in sin, tvorničar kmetijskih strojev v Dašicah, Moravsko. Bratun Ivan, posestnik v Kresniškem vrhu; Sakel Anton, posestnik in gostilničar v Trebelnem; Cotič Karol, posestnik in gostilničar v Komnu; Godec Jurij, posestnik pri Sv. Jurju ob juž. železnici; Rovko Ivan, zidarski mojster v Cerknici; Žura Alojzij, trgovec v Družinski vasi; Ramovš Ignacij, posestnik v Dravljah; Štrukelj Ivan, posestnik v Poljanah; Mrhar Josip, posestnik v Poljanah; Jančič Anton, posestnik v Dravljah; Draksler Josip, posestnik v Zbiljah; Sirk Rudolf, posestnik v Koroški Beli; Kepec Josip, pos., v Mostah; Rebolj Alojzij, posestnik v Mostah; Korbar Ivan, pos., v Mostah; Štebe Anton, posestnik v Mostah; Štefelj Anton, pos., v Mostah; Kepec Frančišek, posestnik v Mostah; Juhant Frančišek, posestnik v Mostah; Jagodič Jakob, posestnik v Mostah; Burgar Ivan, posestnik v Mostah; Vrtačnik Andrej, posestnik v Mostah; Škrjanec Mihael, posestnik v Mostah; Bergant Ivana, posestnica v Mostah; Kimovec Mihael, posestnik v Mostah; Tomažič Valentin, posestnik v Mostah; Lukanec Ivan, posestnik v Mostah; Sivec Ivan, posestnik v Mostah; Kovtrec Lorenc, posestnik v Mostah; Burgar Anton, posestnik v Mostah; Uranič Andrej, posestnik v Žejah; Zabret Jakob, posestnik v Mostah; Leskovec Frančišek, posestnik v Otočah; Pogačnik Frančišek, posestnik v Otočah; Babič Janez, posestnik v Črešnjevcu; Fink Jurij, posestnik v Tančji Gori; Štajdohar Ana, posestnica v Črešnjevcu; Gorše Katarina, pos., v Belčem vrhu; Ivanič Janez, posestnik v Črešnjevcu; Ivanič Janez, posestnik v Belčem vrhu; Veselič Miko, posestnik v Belčem vrhu; Flajnik Matija, posestnik v Belčem vrhu; Kuzma Janez, posestnik v Belčem vrhu; Trdič Matija, posestnik v Črešnjevcu; Črne Štefan,

posestnik v Brdarcah; Mušič Peter, posestnik v Dragovanji vasi; Volf Janez, posestnik v Knežini; Gorše Štefan, pos., v Zapudju; Kuzma Janez, posestnik v Brdarcah; Mušič Matija, posestnik v Dragatušu; Panjan Mihael, posestnik v Goleku; Kuzma Jurij, pos., v Dragatušu; Babič Matija, posestnik v Lahinji; Koscec Mihael, nadučitelj v Dragatušu; Gorše Jurij, posestnik v Obrhu; Cajhen Dijoniz, posestnik v Depalji vasi; Gognavec Martin, pos., v Česnjicah.

Razglas

**o oddaji plemenske živine (bikov, krav in telic),
kupljenih z državno podporo.**

Vsled državnega zakona z dne 30. decembra 1909, tičočega se pospeševanja živinoreje, je določenih za dobo od l. 1910. do l. 1918. letno 6,000.000 K za vse dežele, zastopane v državnem zboru, in sicer s pridržkom, da se zaraditega ne prikrajša doslej običajna redna državna podpora za povzdigo živinoreje. Na Kranjsko odpade za l. 1910. od te podpore 133.442 kron.

Način te porabe gre po zakonu določiti kmetijskemu ministrstvu s sodelovanjem deželnih odborov in glavnih kmetijskih korporacij.

Del te podpore se ima takoj porabiti za nakup dobre, oziroma čistokrvne plemenske govedi, ki se po znižani ceni odda živinorejcem v deželi.

Da bo c. kr. kmetijska družba pri razdelitvi take živine mogla staviti svoje nasvete, se živinorejci nujno pozivajo, naj

brez odloga, t. j. takoj

vlože svoje nekoljkovane prošnje na podpisani glavni odbor za podelitev plemenske živine (bikov, krav in telic) po znižani ceni.

Oddajala se bo živina vseh pasem, ki so primerne za razširjanje v deželi. Vsak živinorejec, ki mu bo prisojena kaka žival po znižani ceni, se bo moral pravno veljavno zavezati, da se bo točno držal predpisanih pogojev.

Kmetijske podružnice, kmetijska društva, živinorejske zadruge ali županstva, ki prosijo za bika po znižani ceni, morajo navesti, kateri kmetovalec sprejme bika v oskrbo in kdo prevzame jamstvo, da se predpisani pogoji izpolnijo.

Društvom, zadrugam in občinam bodi enkrat za vselej povedano, da se nimajo nadejati nobenih podpor za vzdrževanje plemenskih bikov, ker je to pač naravna dolžnost živinorejcev samih, oziroma občin, ki imajo po zakonu dolžnost skrbeti za plemenske bika in stroške potom občinskih naklad porazdeliti na davke vseh občanov.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 5. oktobra 1910.

Vabilo

na občni zbor kmetijske podružnice v Trnovem na Notranjskem, ki bo v nedeljo, 23. oktobra 1910 ob treh popoldne v dvorani »Gospodarske zveze« v Trnovem.

S P O R E D :

1. Poročilo načelstva in predložitev računov.
2. Volitev odbornikov namesto izstopivših.
3. Predavanje.

Kmetijska podružnica v Trnovem,

30. septembra 1910.

Načelstvo.